

Sbírka soudních rozhodnutí

Posudek 3/15

Posudek vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU

„Posudek vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU – Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení – Článek 3 SFEU – Výlučná vnější pravomoc Evropské unie – Článek 207 SFEU – Společná obchodní politika – Obchodní aspekty duševního vlastnictví – Mezinárodní smlouva, která může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost – Směrnice 2001/29/ES – Článek 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 – Výjimky a omezení ve prospěch osob zdravotně postižených“

Shrnutí – posudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 14. února 2017

1. *Společná obchodní politika – Mezinárodní dohody – Uzavření – Pravomoc Unie – Rozsah – Marrákešská smlouva o přístupu zrakově postižených k publikovaným dílům – Vyloučení*

[Článek 3 odst. 1 písm. e) SFEU a článek 207 SFEU]

2. *Mezinárodní dohody – Uzavření – Pravomoc Unie – Marrákešská smlouva o přístupu zrakově postižených k publikovaným dílům – Výlučná povaha – Základ – Ovlivnění pravidel stanovených směrnicí 2001/29*

[Článek 3 odst. 2 SFEU; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29, bod 7 odůvodnění a čl. 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4]

3. *Mezinárodní dohody – Uzavření – Pravomoc Unie – Výlučná povaha – Základ – Ovlivnění společných pravidel Unie – Kritéria pro posouzení*

(Článek 3 odst. 2 SFEU)

1. Uzavření Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení nespadá do společné obchodní politiky vymezené v článku 207 SFEU. Unie tedy nemá výlučnou pravomoc k uzavření této smlouvy na základě čl. 3 odst. 1 písm. e) SFEU.

Hlavním účelem Marrákešské smlouvy je totiž zlepšit situaci dotčených osob tím, že se různými prostředky, mimo jiné jednodušším oběhem kopií v přístupném formátu, usnadní přístup těchto osob k publikovaným dílům. Co se dále týče obsahu této smlouvy, upřesňuje se v ní, že smluvní strany musí používat dva různé a navzájem komplementární nástroje k dosahování jejích cílů. Zaprvé se v čl. 4 odst. 1 této smlouvy uvádí, že smluvní strany stanoví omezení nebo výjimku z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti s cílem usnadnit dotčeným osobám dostupnost kopií v přístupném formátu. Zadrugé články 5 a 6 Marrákešské smlouvy zavádějí určité povinnosti týkající se přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu.

Pokud jde zaprvé o harmonizaci omezení a výjimek z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti, v bodě 12 preambule této smlouvy se zvláště uvádí, že tato harmonizace je prováděna s cílem usnadnit dotčeným osobám přístup k dílům a jejich používání. Mimoto článek 4 Marrákešské smlouvy nemůže zajistit sblížení vnitrostátních právních předpisů, jež by mohlo výrazně usnadnit mezinárodní obchod, neboť smluvní strany mají při provádění tohoto článku široký prostor pro uvážení a z článku 12 této smlouvy vyplývá, že jejím cílem ani důsledkem není zakázat smluvním stranám, aby ve svých vnitrostátních právních předpisech zaváděly ve prospěch dotčených osob jiné výjimky a omezení, než které jsou uvedeny v této smlouvě. Dále nemůže obstát argument, že z pravidel upravujících duševní vlastnictví nespádají pod pojem „obchodní aspekty duševního vlastnictví“ uvedený v článku 207 SFEU pouze pravidla týkající se nemajetkového práva, neboť by tento argument vedl k nepřiměřenému rozšíření rozsahu působnosti společné obchodní politiky, když by pod ni byla podražena pravidla, jež nemají zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem. Za těchto podmínek se nelze domnívat, že by pravidla Marrákešské smlouvy, podle nichž má být zavedeno omezení či výjimka z práva na rozmnožování, rozšiřování a zpřístupnění veřejnosti, vykazovala zvláštní spojitost s mezinárodním obchodem s tím důsledkem, že by se týkala obchodních aspektů duševního vlastnictví uvedených v článku 207 SFEU.

Pokud jde zadruhé o pravidla Marrákešské smlouvy upravující vývoz a dovoz kopií v přístupném formátu, je třeba uvést, že se tato pravidla bez jakýchkoli pochybností týkají mezinárodního obchodu s takovými kopiemi. Při posuzování, zda se taková pravidla vážou ke společné obchodní politice, je však třeba zohlednit jejich cíl. Přitom je třeba se domnívat, že články 5, 6 a 9 této smlouvy nemají specificky za cíl podporu, usnadnění či úpravu mezinárodního obchodu s kopiemi v přístupném formátu, nýbrž zlepšení situace dotčených osob usnadněním jejich přístupu ke kopiím v přístupném formátu pořízeným v jiných smluvních stranách. Za těchto podmínek je patrné, že usnadnění přeshraniční výměny kopií v přístupném formátu je spíše prostředkem pro dosažení nekomerčního cíle této smlouvy než jejím cílem jako takovým. Rovněž výměna, kterou předvídá Marrákešská smlouva, nemůže být vzhledem ke svým charakteristickým rysům stavěna na roveň mezinárodnímu obchodu provozovanému pro obchodní účely.

Pouhá skutečnost, že režim zavedený Marrákešskou smlouvou může být případně použit na díla, která jsou nebo mohou být předmětem komerčního užívání, a může tedy případně nepřímým způsobem ovlivnit mezinárodní obchod s takovými díly, nemůže za těchto podmínek znamenat, že by spadl do společné obchodní politiky.

(viz body 70–73, 83–91, 100, 101)

2. Podle čl. 3 odst. 2 SFEU je ve výlučné pravomoci Unie uzavření mezinárodní smlouvy, pokud je její uzavření stanoveno legislativním aktem Unie nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost. Riziko zásahu do společných pravidel Unie mezinárodními závazky, které na sebe berou členské státy, či riziko změny působnosti těchto pravidel, které může odůvodňovat výlučnou vnější pravomoc Unie, je dáno, pokud tyto závazky spadají do působnosti uvedených pravidel. Konstatování takového rizika nevyžaduje naprostou shodu mezi oblastí, kterou pokrývají mezinárodní závazky, a oblastí unijní právní úpravy. Takové mezinárodní závazky konkrétně mohou ovlivnit pravidla Unie nebo změnit jejich působnost, pokud spadají do oblasti, kterou taková pravidla již velkou měrou pokrývají.

Uzavření Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení spadá do výlučné pravomoci Unie, neboť všechny povinnosti stanovené touto smlouvou spadají do oblasti, kterou již velkou měrou pokrývají společná pravidla Unie, a uzavření této smlouvy může tato pravidla ovlivnit či změnit jejich působnost. Výjimku či omezení z práva na rozmnožování a na sdělování veřejnosti, stanovené Marrákešskou smlouvou, bude totiž nutné uplatňovat v rámci oblasti harmonizované směrnicí 2001/29 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Totéž platí pro režimy vývozu a dovozu stanovené touto smlouvou v rozsahu, v němž je

jejich smyslem v konečném důsledku dovolit na území smluvní strany sdělování veřejnosti či rozšiřování kopií v přístupném formátu publikovaných v jiné smluvní straně bez opatření souhlasu nositelů práv.

Vzhledem k tomu, že na sebe nemohou členské státy vzít mimo rámec unijních orgánů mezinárodní závazky spadající do oblasti, kterou již společná pravidla Unie velkou měrou pokrývají, a to ani tehdy, když tyto závazky a tato pravidla nemohou být v rozporu, nemůže být v tomto ohledu rozhodující skutečnost – pakliže by se prokázala – že článek 11 Marrákešské smlouvy stanoví povinnost srovnatelnou s povinností vyplývající z čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 nebo že podmínky stanovené v článcích 4 až 6 této smlouvy nejsou jako takové neslučitelné s podmínkami uvedenými v čl. 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 směrnice 2001/29.

Dále je sice pravda, jak vyplývá z názvu směrnice 2001/29 a z bodu 7 jejího odůvodnění, že unijní normotvůrce provedl jen částečnou harmonizaci autorského práva a práv s ním souvisejících, avšak tato úvaha nemůže být sama o sobě rozhodující. Mezinárodní smlouva pokrývající oblast, jež byla předmětem úplné harmonizace, totiž může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost, nicméně se jedná pouze o jeden z případů, v nichž je podmínka uvedená v poslední části věty čl. 3 odst. 2 SFEU splněna. Stejně tak platí, že členské státy sice mají prostor pro uvážení k využití možnosti stanovit výjimku či omezení ve prospěch osob zdravotně postižených, avšak tento prostor pro uvážení vychází z rozhodnutí unijního normotvůrce udělit členským státům tuto možnost v mezích harmonizovaného právního rámce zavedeného směrnicí 2001/29 zajišťujícího vysokou a homogenní ochranu práv na rozmnožování, sdělování veřejnosti a rozšiřování. Článek 5 odst. 3 písm. b) a odst. 4 směrnice 2001/29 v této souvislosti nestanoví minimální úroveň ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících v tom smyslu, že by nezasahoval do pravomoci členských států stanovit vyšší ochranu těchto práv, nýbrž naopak členským státům dovoluje stanovit za určitých podmínek omezení nebo výjimku z práv harmonizovaných unijním normotvůrcem. Mimoto se jedná o možnost, která je výrazně ohraničena požadavky unijního práva.

(viz body 102, 105–107, 112–115, 117–119, 121, 126, 129, 130)

3. Viz znění posudku.

(viz bod 108)